

Asia: VN/32556/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Lausunto

5 b § Jätteeksi luokittelun päättymisen

On erittäin kannatettavaa, että jätteeksi luokittelun päättymistä tarkastellaan ja sen toteutumisen esteitä poistetaan kaikin mahdollisin tavoin. Teknologiankehitys sekä muutokset raaka-ainemarkkinoilla kirittävät jatkuvasti siihen, että tuotteet ovat paremmin hyödynnettävissä eikä tälle toiminnalle soisi olevan nykyisen kaltaisia byrokratiasta aiheutuvia esteitä.

137 § Muutoksenhaku

Esitys vaikuttaa perustellulta

143 b § Tiedonsaantioikeus jätehuollon rekistereistä, tuottajarekisteristä, uusiomateriaalirekisteristä ja jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustasta

Tiedonsaantioikeutta määriteltäessä tulisi kiinnittää erityistä tarkkuutta siihen, että se ei vaaranna toimintaaharjoittavien yritysten liikesalaisuuksia tai muitakaan oikeuksia. Erilaiset innovaatiot ja kiertotaloutta kehittävät ratkaisut ovat TKI-toimintaa siinä kuin kaikki muutkin, joten näitä tulee pystyä turvaamaan kaikin mahdollisin keinoin.

Mielestämme tulisi määritellä tarkemmin, että kuka on kunnan puolesta se viranomainen, jolla on tiedonsaantioikeus ja millaisin perustein. Jäteala on hyvin vahvasti kilpailtua, ja erityisesti julkisten ja yksityisten palveluntuottajien rooli markkinalla aiheuttaa ajoittain haasteita. Koska julkisomisteiset jätteyhtiöt linkittyvät monin eri tavoin omistajiinsa (kuten kuntiin) tulee asiassa olla erittäin tarkka, ettei näille pääse muodostumaan pykälän johdosta kilpailuetua. Koska tässä kokonaisuudessa puhutaan nimenomaan jätteeksi luokittelun päättymisestä, jolloin syntyy uusi tuote, tulisi määrittelyissä olla varsin huolellinen.

147 a § Sivutuotteeksi luokittelua ja jätteeksi luokittelun päättymistä koskeva päätös

Jätteesiluokittelun päättymistä käsiteltäessä tulisi pystyä hyödyntämään kansallista liikkumavaraa mahdollisimman laajasti. Esimerkiksi kuparin osalta tilanne on tällä hetkellä sellainen, että EU-tasolta määrittelyt ovat vedetty niin tiukiksi, että niiden tulkitseminen on liki mahdotonta niin viranomaisille kuin toiminnanharjoittajille. Esityksessä jäi hieman epäselväksi se, että mikäli EU-tason sääntelyä haluaisi soveltaa vai osittain, mikä olisi sen vaikutus itse UTU-menettelyyn, jos tuote jäisi kuitenkin jätestatuksen alle?

Kokonaisuudessaan on hyvin kannatettavaa yksittäisellä hakemuksella voisi kattaa saman toiminnanharjoittajan osalta useamman eri laitoksen sen sijaan, että jokaisen osalta käsittelyprosessi tulisi uusia. Tämä vähentää merkittävästi myös yrityksille kohdistuvaa kustannuspainetta.

147 b § Hakemus sivutuotteeksi luokitteluksi tai jätteeksi luokittelun päättymiseksi

Hakemuksen tulee kattaa tiedot tuotteen perusominaisuuksista sekä jätteeksi luokittelun päättymisen ehtojen täyttymisestä. Hakemus ei saa kuitenkaan muodostua vaateiltaan sellaiseksi, että sen laadintaan tarvitaan automaattisesti kolmatta osapuolta (konsuttitoimisto) ja lisäksi pahimmassa tapauksessa viranomaisen tarvitsisi erillistä tukea hakemuksen tulkintaan

147 c § Päätösharkinta ja päätöksen sisältö

On erittäin tärkeää, että päätökset perustellaan automaattisesti siten, että toiminnanharjoittajilla on mahdollisuus ymmärtää selkeästi sen taustalla olevat perusteet. Tämä auttaa myös kehittämään toimintaa suuntaan, jossa päätökset ovat ennakoitavissa ja haettu status on mahdollista saavuttaa, vaikka se ei ensimmäisellä kerralla onnistuisikaan. Tällä hetkellä toimintaa haastaa merkittävästi nimenomaan se, että päätökset ovat ennalta-arvaamattomia ja siten yritysten on mahdotonta vaikuttaa lopputulokseen omaa toimintaansa kehittämällä, koska esimerkiksi investointien riittävydestä ei koskaan voi olla varma.

147 d § Tuotteen vaatimuksenmukaisuuden varmistaminen

Vaatimuksenmukaisuuden varmistamisessa tulee pystyä kiinnittämään huomiota erityisesti siihen, että huomio on tuotteessa itsessään ja erityisesti niissä asioissa, joilla oikeasti on merkitystä. Esimerkiksi puhuttaessa kierrätysmetalleista ja -teräksistä on tuote jo entuudestaan hyvin tunnettu ja ainoastaan sen muotoon saattaa tulla muutoksia käsittelyprosessin yhteydessä. Tämän vuoksi esimerkiksi tuote- ja kemikalilainsäädäntöä tulisi tarkastella uudelleen siten, että se ei muodostu kohtuuttomaksi esteeksi UTU-menettelyn hyödyntämiselle.

147 e § Päätöksen muuttaminen

Prosessin tulee ensisijaisesti lähteä siitä tulokulmasta, että se mahdollistaa myös tuotekehityksen sekä käsittelymenetelmissä tapahtuvat muutokset. Koska itse luvan tarkkaa määrittelyä ei pystytty ennakoimaan on olemassa riski, että ehdot ovat lähtökohtaisesti niin tiukat, että innovaatioille ja investoinneille ei ole tilaa. On hyvä, että prosessin lähtökohtana on kuuleminen, joka osaltaan voi jo ratkaista tilanteen.

Sellaista tilannetta ei saa muodostua, että muutoksen hakeminen voisi peruuttaa koko alkuperäisen luvan vanhan ”reseptikan” mukaisesti käsiteltyjen tuotteiden osalta. Tällä riskillä olisi merkittävä

vaikutus investointeihin ja halukkuuteen tehdä tuotekehitystä, kun matto voitaisiin tempaista alta myös hyväksi katsottujen prosessien osalta

147 f § Päätöksen peruuttaminen

On hyvä, että kirjataan selkeästi päätöksen muuttamisen olevan ensisijainen vaihtoehto ja perumisen toissijainen. On myös hyvä, että tähän prosessiin kirjataan sen aloitukseksi kuuluminen ja dokumenttien toimitus määräajassa ennen päätöstä. Kuten aikaisemmin olemme todenneet luvan muutokseen liittyen, mahdollisuus peruutukseen ei saisi kuitenkaan muodostua liiketoiminnan uhaksi tilanteessa, jossa tuotteita käsitellään "vanhan reseptiikan" mukaisesti. Olisi kohtuutonta odottaa, että käsittely yms. prosesseihin oltaisiin valmiita tekemään mittavia panostuksia, mikäli riski jo tehdyn päätöksen osalta olisi merkittävä.

147 g § Päätöksen suhde myöhempään sääntelyyn

Perustelut ovat täysin ymmärrettävät

147 h § Valitusoikeus sivutuotetta tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevassa asiassa

On hyvä, että on tunnistettu valitusmahdollisuuksien laaja kirjo ja haasteet toiminnanaloittamiselle. Lain luonne huomioiden nyt onkin oltava tarkkana, että mä ei ainakaan lisäisi mitään sellaista sääntelyä, jota ei esimerkiksi olisi jo nykyisellään esimerkiksi tuotelainsäädännössä.

147 i § Uusiomateriaalirekisteri

Pykälässä tulisi ehdottomasti olla mukana velvoite, että asiakirjojen salaisuus varmistetaan yhteistyössä toiminnanharjoittajan kanssa ennen niiden julkaisua. Myös asiakirjojen nähtävillä olo erikseen pyydettyä tulisi olla selkeästi toiminnanharjoittajan tiedossa, jotta voidaan varmistaa yritysten liikesalaisuudet. Ymmärrämme hyvin ajatuksen periaattellisesta laajemmasta merkityksestä, mutta saavutetaanko se parhaalla tavalla, jos asia esitellään yhden yksittäisen luvan kautta eikä esimerkiksi yleisenä tietoisukuna. Järjestelmää ja siihen liittyvää säädäntöä tuleekin koko ajan kehittää siten, että se ei missään olosuhteissa pääse vaarantamaan yritysten toimintaa tai vääristämään kilpailua.

47 b § Sivutuotteeksi luokittelemista tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevan asian ratkaiseminen jätelain mukaisessa menettelyssä

Tämä lähinnä tekninen muutos on varsin perusteltu ja ymmärrettävä

Muuta huomioitavaa

Suomen Romukauppiaiden Liitto tervehtii ilolla kaikkia sitä lainsäädäntöön liittyvää tekemistä, jossa keskiössä on lain sovellettavuus sekä toiminnanharjoittajien yhdenvertainen kohtelu. On myös ilo nähdä, kuinka päätöksenteon eri vaiheiden ymmärrettävyyteen ja selkeyteen on kiinnitetty erityistä huomiota.

Kokonaisuudessaan kiertotalousmarkkina mahdollistaa meille tulevaisuudessa paljon, kunhan saamme pidettyä siinä tasavertaisesti mukana myös markkinaehtoiset toimijat. Mikäli lainsäädännössä ilmenee seikkoja, jotka toisivat etua esimerkiksi julkisomisteisille tai tuottajavastuun piirissä toimiville tahoille, on tämä aito riski yksityisellä sektorilla tapahtuville

investonneille ja kehitykselle. On myös selvää, että mitä enemmän pystymme nostamaan nykyisten jättemateriaalien arvoa jalostuksen avulla, sitä enemmän saamme raaka-aineita kiertoon ja myös luotua uutta kehittyvää liiketoimintaa alalle.

Kallio-Kokko Hanna
Suomen Romukauppioiden Liitto ry